

II. cel. 16/1 C. inv. 6774

474/37.

Dr. JAROSLAV KALLAB:

Přípravy ke zvláštnímu trestnímu právu osob mladistvých.

Platný všeobecný trestní zákoník z roku 1852, jenž v podstatě jest jen novou redakcí zákona z r. 1803, v ustanoveních o trestání osob mladistvých nejcitelněji zůstává za požadavky, které naše doba na trestní právo činí. Proto vláda nevyčkávní dohotovení připravovaného nového trestního zákoníku, předložila již v r. 1907, potom — poněvadž zasedání říšské rady bylo skončeno — opětovně, naposledy v listopadu 1909 říšské radě (panské sněmovně) osnovu »zákona o trestání a trestní ochraně osob mladistvých«, ač mezi tím již v září 1909 vydala přípravnou osnovu trestního zákoníku, v níž ovšem také nové předpisy, týkající se trestního práva osob mladistvých, jsou pojaty. Jak naléhavě se pocituje potřeba reformy v tomto oboru trestního práva, nejlépe patrné z toho, že panská sněmovna nevyčkávní uzákonění nového trestního zákoníku, vládní osnovu o trestání a trestní ochraně osob mladistvých podrobně jednání v komisi podrobila, a dle jejích návrhů 27. června m. r. se usnesla na »z á k o n u o t r e s t n í m p r á v u o s o b m l a d i s t v ý c h« (příl. 61. prot. panské sněmovny, XX. zasedání 1910).

Poněvadž tento zákon zároveň se zákonem o ochranné výchově, toutéž komisí panské sněmovny vypracovaným, asi v nejbližší době bude projednáván ve sněmovně poslanecké, nebude snad vzhledem na dalekosáhlý jeho význam pro veřejnou výchovu mládeže zvláštní péče vyžadující, nemístno, čtenářstvo tohoto listu aspoň v hlavních rysech s ním obeznámiti.

Karakteristická známka, již se chystané zvláštní trestní právo osob mladistvých liší od analogických ustanovení platného všeobecného trestního zákoníku, spočívá totiž v tom, že nový zákon má u mladistvých ve značné míře trestání změnit z funkce o d p l a t n é v e f u n k c i v ý c h o v n o u. Na tento rozdíl klade právem panská sněmovna tak silný důraz, že se nespokojuje, jako vládní osnova, se změnami a doplňky dotčených předpisů platného trestního zákoníku, nýbrž že navrhuje úplně zvláštní trestní zákon pro mládež, tak že již zevně, zvláště z nadpisu zákona, má býti patrné, že trestání osob mladistvých je podstatně odchylné od trestání osob dospělých.

Ovšem přihlédneme-li blíže, uvidíme, že přechod od platného práva k novému trestnímu právu mladistvých není náhlý. Ani návrh panské sněmovny, ač v mnohém směru opravil vládní osnovu, nejde ve svém pojmání trestání jako výchovného opatření tak daleko, jako jiné moderní zákony, zvláště vzorný anglický zákon z roku 1908,

nehledíme-li ani k zákonům jednotlivých států unie severoamerické.¹⁾ Musímeť právě v tomto oboru doháněti skoro sto let nejživějšího vývoje veřejné péče o mládež zvláštní ochrany vyžadující, jehož naše trestní zákonodárství doposud téměř si nepovšimlo.

Nemůžeme v tomto stručném informativním náčrtku ani zběžně srovnati návrh panské sněmovny s cizozemským zákonodárstvím²⁾ neb dokonce s návrhy v poslední době v literatuře učiněnými.³⁾ Musíme se omeziti na srovnání s platným právním stavem. Při tom necháme stranou mnohé sporné otázky provedení podrobného se týkající a pokusíme se jen o zachycení vedoucích zásad. —

Dítě školou povinné nenáleží před trestního soudce. Touto zásadou určuje osnova vládní a s ní i panská sněmovna věkovou mez, od níž počíná trestní odpovědnost. Spáchá-li dítě mladší čtrnácti let čin jinak trestný, může to býti symptomem nebezpečí zpustnutí, jež odůvodňuje dle osnovy zákona o ochranné výchově odkázání dítěte do »o c h r a n n é v ý c h o v y«, t. j. buď dodání do výchovného ústavu neb umístění v cizí rodině, není to však deliktem ve smyslu trestního zákoníku.

Tím odstraňuje se dvojí nejnižší věková mez trestní odpovědnosti platného trestního práva. Platné právo totiž v odporu s psychologii činí při posuzování trestní odpovědnosti rozdíl dle objektivní tíže činu. Spáchá-li dítě mezi 10. a 14. rokem přečin nebo přestupek, není trestně odpovědné; spáchá-li však čin, který u dospělého by byl zločinem, pak je trestně odpovědné, ovšem se mu čin přičítá toliko jako přestupek a trestá se zvláštním trestem »uzavřením na odděleném místě«.

Po 14. roce nastává dle platného práva dokonalá trestní odpovědnost, a jest mládí jen okolností polehčující, vylučující použití trestu smrti a doživotního žaláře, a zdůvodňující zmírnění i jiných trestů. Na to, že by snad mladistvý provinilec mohl býti přiměřeným opatřením polepšen, platné právo neběře ohledu. Jen jakýsi záblesk výchovné tendence můžeme pozorovati v tom, že mladistvý, byl-li odsouzen pro některý z přestupků §§ 1.—6. zákona z 24. května 1885, ř. z. č. 89 (hlavně pro tuláctví, žebrotu, štitění se práce a přestoupení předpisů o prostituci), může, prohlásí-li to soud za přípustné, po odpykání trestu správním úřadem dodán býti do p o l e p š o v n y, kdežto kdyby byl starší 18 let, byl by dodán do donucovací pracovny.

Osnova vládní i návrh panské sněmovny předpisují, že dokonalé trestní odpovědnosti není po dokončení 18. roku, a vsunují tudíž mezi dětství a dospělost přechodný stupeň mladistvých. O tento věkový stupeň od 14—18 let jde právě v zákoně panskou sněmovnou vypracovaném.

¹⁾ Srov. o nich Bärenreither, Jugendfürsorge und Strafrecht in den Vereinigten Staaten von Amerika (1905).

²⁾ Velká část dotyčných cizích zákonů otištěna je v příloze k uvedené vládní osnově (na př. příl. 28. protok. panské sněm. XVIII. 1907).

³⁾ Literaturu cizozemskou sestavil Reicher: Bibliographie der Jugendfürsorge (1909). — Viz též cit. spis Baerenreitherův a Lenz: Die angloamerikanische Reformbewegung in Strafrecht (1908).

V tom, že tomuto stupni lidského vývoje zvláštní pozornost věnuje a že proň zvláštní trestní právo upravuje, vidíme velký pokrok chystaného zákona.

Otázka se stanoviska zákonodárného tu rozhodná je tato: proč vlastně s mladistvými chceme v trestním právu jinak jednat, než s lidmi staršími?

Neprávníkovi zdá se ovšem odpověď na tuto otázku samozřejmou, a, doufám, že příští generace nebude již vůbec chápati, jak seriózní lidé si mohli tuto zdánlivě naivní otázku klásti.

Pokusím se v několika rysech zachytiti, oč tu vlastně jde; a je nutno i v tomto stručném náčrtku aspoň poukázati na sám kořen, aby jasněji vysvitlo kompromisní stanovisko a tím vlastní smysl chystaného zákona.

Jde tu o rozpor dvou světových názorů, zastávaných ve vědě trestní na jedné straně konservativní, doposud vládnoucí »klasickou« školou, na druhé straně pokrokovou, prozatím jednotlivé ústupky si vymáhající »positivistickou« školou. Pro klasickou školu je zločin v podstatě — v podrobnostech je tu celá stupnice názorů — zaviněným porušením právního řádu, zaviněným proto, že člověk dospělý svobodnou vůlí se pro ně rozhodl. Dospělý člověk, tedy člověk, jenž ve vývoji došel tak daleko, že jest s to, aby si bezprávnost svého jednání uvědomil, svobodnou vůlí, tedy ačkoliv mohl i jinak jednat, se rozhodl pro spáchání trestného činu. Má tedy pro klasickou školu věk přechodu z dětství v dospělost jen smysl jako věk pochybné přičetnosti. Při pachateli v tomto věku musí soudce zvláště bedlivě zkoumati otázku přičetnosti, t. j. otázku, zda pachatel ve svém vývoji již tak daleko dospěl, že jest s to, aby bezprávnost svého jednání si uvědomil a dle toho se rozhodl. V p o c h y b n é p ř í c e t n o s t i tedy spočívá dle učení klasické školy důvod zvláštních trestních předpisů pro mladistvé. Není-li pachatel v daném případě přičetný, vymyká se pravomoci trestního soudce. Mínotrestní předpisy upravují pak otázku, má-li mladistvý, jenž činem svým ukázal svou nebezpečnost, býti třeba proti své vůli a vůli svých rodičů podroben přiměřené výchově. To se dle názorů klasické školy již netýká trestního práva. Trestní právo obírá se jen případem druhým, totiž, že mladistvý jest tak dospělý, že mohl bezprávnost svého jednání poznati a dle toho se rozhodnouti. V tomto případě porušil právní řád, jenž si musí zjednati opět platnosti tím, že vyváží zlo, jež pachatel způsobil, zlem, jehož se jemu dostane ve formě trestu. Patrně, že v tomto myšlenkovém pochodu se již zcela od-poutáváme od pozemských ohledů a vznášíme se do výšin ryzí metafysiky. Máme tu před sebou v denní praxi trestních soudů dvě myšlenky, z nichž každá v nesčíslných variacích po staletí, snad tisíciletí ovládala lidstvo: myšlenku odplaty (»oko za oko, zub za zub«) a mystickou představu o očištné síle utrpení. o vině smyté pokáním. Trest tedy i u mladistvého, je-li jen přičetný ve smyslu naznačeném, nemusí býti přiměřený jeho individuálním vlastnostem, jeho potřebám, nýbrž jen jeho provinění. Vina musí býti smyta utrpením, zločin trestem. Stane-li se to, pak teprve možno přihlídnouti k pozemským funkcím státní moci, a možno špatně vychovanému,

zpustlému, chorobnému pachateli poskytnouti přiměřeného ošetření a výchovy. To však opět již se netýká trestního práva.

To jest, ovšem v nejhrubších obrysech, stanovisko klasické školy a s různými obměnami v podrobnostech stanovisko platného práva francouzského, německého, a práv dle jejich vzoru zpracovaných. Tato práva předstihla platné naše právo tím, že vůbec berou zřetel na stadium přechodné, stadium pochybné přičetnosti, kdežto naše právo, ač stojí zcela na stanovisku klasické školy, otázku nepřičetnosti, věkem zaviněné, řeší zcela schematicky stanovením zmíněných dvou věkových mezí, roku desátého a čtrnáctého.

Osnova vládní i návrh panské sněmovny přijaly v otázce trestní odpovědnosti mladistvých zásady klasické školy, jak výrazu došly v právu francouzském, resp. německém, ovšem s některými opravami v podrobnostech, jimiž se tu zabýváti nemůžeme.

Než vraťme se opět k základnímu problému, proč vlastně má trestní právo mladistvých se lišiti od trestního práva dospělých. Druhá, moderní pozitivistická škola trestního práva pojímá zločin jako výsledek příčin ve vlastnostech pachatelových a sociálních poměrech jeho okolí působících, a trest jako účelné opatření k zabránění zločinů jako přirozených, společenskému bytí nebezpečných zjevů. Třeba by tu tedy v jednotlivostech mnohé ještě nebylo objasněno, přece vždy tu kráčíme po pevné půdě pozemských, smysly vnímatelných a ocenitelných skutečností.

S tohoto stanoviska věk mezi dětstvím a dospělostí je kritickým stadiem vývoje lidského. Vstup ze školy do skutečného života, jenž u nás obyčejně v tomto věku nastává, probouzející se často neuvědomělý pud pohlavní, nezvyklé prostředí, do něhož zpravidla člověk v tomto věku přichází, jsou asi hlavní příčiny, jež jsou s to, aby zvláště bytosti tělesně a duševně méně dobře vypravené přivedly z rovnováhy. Čím slabšími se stávají účinkem hospodářských a sociálních poměrů nynějších výchovné vlivy rodiny a tradice, čím intenzivnější jsou rozpory, do nichž mladistvý přichází, a čím hůře je vlivem nedostatečné výživy v dětství, špatných bytových poměrů atd. pro »boj o život« vypraven, tím snáze přichází do kolise s právním řádem. Stává se zločincem. Trest dle zásad klasické školy upravený mu není očistným utrpením, nýbrž dobou odpočinku, zahálky, styku se zkaženými individuy, »vysokou školou zločinnosti«. Nebudeme opakovati stokrát již líčené obyčejné osudy těch, kdo v kritické době svého vývoje poklesli.

Ne v pochybné přičetnosti, nýbrž v kritickém, nebezpečném stavu mladistvého spočívá dle učení pozitivistické školy příčina, proč nutno pro mladistvé zkonstruovati zvláštní trestní právo. Trestem má býti mladistvý, jenž poklesl, opět na nohy postaven, má býti pro další pouť posílen, a má mu býti ukázána další cesta, pro niž má býti vyzbrojen tak, jak jeho individuální vlastnosti toho vyžadují.

S těmito asi myšlenkami přistoupila pozitivistická škola k dílu a vypracovala řadu opatření, jimiž možno u mladistvých provinilců příznivých výsledků dosíci.

Osnova, jak jsme viděli, v základním pojetí přijala názor klasické školy, uvidíme však, že jménem trestu zavádí řadu opatření, pozitivistickou školou vypracovaných.

Tím nastává ovšem, jako při každém kompromisním díle, vnitřní rozpor. Dlužno uznati, že panská sněmovna tohoto rozporu si byla vědoma, že se s ním smířila patrně proto, že v zákoně viděla jen přechod od platného, zastaralého práva k budoucímu, účelnějšímu právu, a že se svědomitě snažila o to, aby rozpor ten dle možností zmírnila.

Jeví se to především v tom, že ačkoliv přijala zásadu klasické školy při posuzování věkové meze trestní odpovědnosti, nepřijala druhé zásady této školy, totiž že tam, kde prokázána je přičetnost pachatelova, musí trest dle myšlenky odplatné vyměřený skutečně a celý býti vykonán dříve, než možno přihlídnouti k výchovným potřebám odsouzenčovým.

I je-li pachatel tak vyspělý, že jest s to, aby protiprávnost svého činu si uvědomil a dle toho se rozhodnul, nemusí bezpodmínečně propadnouti trestu, nýbrž soudce může dle navrhovaného zákona při zvlášť lehkých činech, byly-li spáchány z nerozváženosti, mladické lehkomyšlnosti, aneb z důvodů, jež nepoukazují na zpustlost neb zkaženost smýšlení, a je-li pachatel doposud zachovalý, upustiti o d t r e s t u a omeziti se na pouhé napomenutí.

Dále jest možno, jde-li o lehčí trestný čin, t. j. bylo-li by vyměřiti nejvýše tříměsíční trest na svobodě, a uzná-li trestní soud, že jsou tu podmínky ochranné výchovy, tedy zvláště nebezpečí zpustnutí, mladistvého provinilce místo trestu odkázati do ochranné výchovy.

Uvážíme-li, že i, uzná-li soudce mladistvého nepřičetným pro nedospělost, a osvobodí-li jej proto, může, jsou-li tu zákonné podmínky, jej do ochranné výchovy odkázati, vidíme, že ústupek, jež návrh panské sněmovny činí stanovisku klasické školy, nemá valného praktického dosahu — ovšem, pokud jde o nejlehčí trestné činy. Prozatím aspoň při těchto činech se návrh panské sněmovny značně blíží stanovisku anglického zákona z r. 1908, jenž odvrhnuv zcela teoretickou přítěž rozlišování mladistvých dle toho, mohou-li, či nemohou-li býti pokládáni za tak dospělé, že jim čin jejich dle trestního práva přičítati lze, poukazuje prostě soudce, aby dle individuálních vlastností mladistvého pachatele rozhodl, pokládá-li v daném případě za účelnější výchovné opatření, či trest, jímž zákon stejný čin stíhá u dospělých.

K záchraně jiné zpravidla skupiny mladistvých provinilců míří instituce známá jménem podmíněného odsouzení, kterou osnova vládní i návrh panské sněmovny poprvé u nás zavádějí názvem podmíněného prominutí trestu. Bude-li totiž mladistvý odsouzen k pokutě, neb trestu na svobodě nejvýše tříměsíčnímu, bude soud moci výkon trestu na dobu, již vyměří mezi jedním a třemi lety (dobu zkušební), odložití, nebyl-li pachatel ještě k trestu na svobodě odsouzen, a lze-li z jeho dosavadního chování, pohnutek a okolností činu souditi, že nebude třeba výkonu trestu, aby odsouzený dalších trestných činů se zdržel.

K jistějšímu dosažení výchovného cíle tohoto opatření může soud mladistvého odsouzence na zkušební dobu svěřiti svému důvěrníku. Úkolem důvěrníkovým bude »radou i skutkem mladistvému napomáhati, působiti na jeho způsob života a styky, a jemu do-

pomocí k tomu, by si našel poctivou obživu; při tom se má však všeho vystříhati, co by bylo s to, aby otřáslo důvěrou v mladistvého a vzbudilo podezření proti němu.« (§ 9.)

Mimo to může soud mladistvému dát pokyny, jak se ve zkušební době má chovati, může mu zakázat pobyt v určitém místě, neb uložiti povinnost, by svůj pobyt mu ohlásil, nesmí však jinak jeho svobodu omezovati. Tím se má zabrániti, aby »dání na zkoušku« nenabylo povahy dání pod policejní dohled, jehož zhoubný často vliv na mladistvého provinilce osnova uznává, vylučujíc jej oproti mladistvým vůbec.

Trest takto podmíněčně odložený může se jen vykonati, jestliže odsouzený ve zkušební době úmyslně přes formální napomenutí jedná proti pokynům mu daným, oddává-li se opilství, hře, zahálce neb nemravnému životu, je-li pro čin ve zkušební době spáchaný odsouzen k trestu na svobodě, neb vyjde-li na jevo, že již dříve k trestu na svobodě odsouzen byl. Za zvláštních okolností může však i v obou posléze jmenovaných případech soud od výkonu trestu upustiti.

Jak patrně, snaží se osnova, aby mladistvého, pokud jen možno, uchránila před neblahým vlivem vězení.

Ovšem se k tomuto průlomů zásad klasické školy panská sněmovna odhodlala jen při nejlehčích trestných činech.

Při činech hrubších, t. j. byl-li mladistvý odsouzen k více než tříměsíčnímu trestu na svobodě, má osnova za to, že nelze se vyhnouti odplatnému trestu. Snaží se však i tu, aby aspoň ve dle trestu soudce mohl učiniti opatření k záchraně mladistvého provinilce.

Jednak totiž v takových případech může, jeví-li se toho potřeba, mladistvý po odpykání trestu býti odkázán do ochranné výchovy, ano, mluvívá-li pro to chování se obviněného po dobu trestu, může již po odpykání polovice původně vyměřeného trestu do ochranné výchovy býti přesazen.

Mimo to možno v těchto těžších případech po odpykání nejméně dvou třetin trestu zbytek za podobných podmínek podobným způsobem podmíněčně prominouti, jako jest přípustno při lehčích činech podmíněčně prominutí celého trestu.

Konečně trest sám, ač jej vyměřiti jest dle zásad klasické školy, tedy jako trest odplatný, má býti vykonáván tak, by byl ve smyslu pozitivistické školy účelný, t. j. by z mladistvého učinil užitečného člověka. K tomu cíli stanoví návrh panské sněmovny (§ 50.), že »při zacházení s mladistvými po dobu trestu mají platiti tyto zásady:

1. mladistvý má býti podroben stálému mravně-náboženskému vychovávání, zacházení a vedení, a má se mu dostati školského vzdělání jeho věku a budoucímu povolání přiměřeného;

2. jeho tělesný stav má se podporovati způsobem odpovídajícím vývoji let mladických;

3. mladistvý má se vzdělati pro nějaké zaměstnání, svým schopnostem přiměřené, tak aby byl s to, by později se sám poctivě obživil.«

K tomu cíli má ministr spravedlnosti do desíti let pořídití potřebné ústavy.

Jest jasno, že na tom, jak tomuto příkazu bude vyhověno, záležeti bude hlavně zdar celého zákona. Bude tu třeba ústavů různých typů a na pedagogicky vzdělaných odbornících bude, by na základě odborného studia cizozemských analogických výchovných ústavů i dotyčné odborné vychovatelské literatury, zvláště anglické, do těchto zákonných předpisů vlili skutečný život, vypracovali typy takových ústavů a takový způsob jich řízení, jak naše zvláštní poměry toho vyžadují.

Konečně vyhovuje osnova aspoň částečně naléhavě pocíťované potřebě, aby poklesek v mládí nebyl, jak nyní často bývá, po celý život příhanou, zabraňující nabytí jistého, počestného postavení i člověku, jenž se od té doby zcela polepšil. Stanoví totiž, že omezení občanských práv, jinak s odsouzením pro určité činy spojené, u mladistvých vůbec nenastává, a zavádí dále novou instituci »výmazu odsouzení«, spočívající v tom, že po určité řadě let (šesti, osmi neb desíti dle tíže uloženého trestu) osvobozuje se odsouzený mladistvý (byl-li odsouzen nanejvýš ku tříletému trestu na svobodě, byl-li doposud zachovalý, a nebyl-li také ve zmíněné lhůtě znovu odsouzen) od povinnosti udati své odsouzení na dotazování soudu neb jiného úřadu. Takto rehabilitovaný může pak žádati, aby jeho odsouzení bylo v dotyčných úředních záznamech vymazáno, tak že má pak téměř úplně postavení člověka zachovalého.

O ostatních ustanoveních navrhovaného trestního zákona pro mladistvé stačí několik poznámek.

Pokud jde o ustanovení procesní, návrh zdokonaluje obranu mladistvého obviněného v trestním procesu tím, že připouští jeho otce či poručníka k určitým obranným úkonům, a předpisuje, že před sborovými soudy vždy, před okresními soudy, jeví-li se toho potřeba, mladistvý obžalovaný obhájcem má býti podporován. Dále ukládá navrhovaný zákon soudu, by po případě s pomocí zmíněných již důvěrníků zjistil všechny okolnosti, vztahující se na stupeň vývoje mladistvého provinilce, jeho rodinné, životní a výdělečné poměry, tedy všechny okolnosti, které pro rozhodnutí o nejúčelnějším opatření k mravní a sociální záchraně mladistvého jsou závažné. Konečně přihlížejí osnovy k vážným nebezpečnostem, jež pro mravní vývoj mladistvého provinilce má dosavadní veřejnost trestního přelíčení, a proto omezují veřejnost tak, že zpravidla toliko osoby s mladistvým v nejbližším styku jsou, a osoby, jež věnujíce se péči o mládež, jemu v dalším jeho opatření nápomocny býti mohou, se budou moci trestních přelíčení zúčastniti, vždy pak bude opatření učiněno, aby přelíčení proti mladistvým se konala v místnostech a v době, kde a kdy by mladistvý nemohl přijíti do styku s dospělými živly zločinnými. Proto budou zřízeny pokud možná zvláštní soudy pro mladistvé, a musí mladiství ve vyšetřovací vazbě býti vždy odděleni od dospělých, pokud možná, každý o sobě, po případě i ve zvláštních ústavech.

Pokud jde o trestní ustanovení, směřující ku trestní ochraně mladistvých, schválila panská sněmovna osnovu vládní.

Vládní osnova i panská sněmovna uznávají, že by tu především bylo třeba přiměřené ochrany proti zneužívání mladistvých k výdělečné činnosti. V tomto směru však jest právě nyní těžko sta-

noviti skutkové podstaty, jež by za trestné prohlášeny býti měly. Pokud jde o podniky živnostenské a hornické, poskytuje ovšem živnostenský řád a zákon z r. 1884 určitý základ pro stanovení meze trestnosti. Pokud však jde o ostatní obory, jmenovitě o domácí průmysl, dlužno předem tyto obory výdělené činnosti zákonem upravit. Jde tu jmenovitě, jak zpravodaj panské sněmovny Baerenreither právem upozorňuje, o domácí průmysl; tu bude předem nutno postarati se krajům a vrstvám, na tento druh výživy odkázaným, o jiný způsob výživy, tak, aby práce nedospělých členů rodin domácím průmyslem se živících mohla býti zakázána, aniž by tím celá rodina uvržena byla v nejhorší bídu.

Proto, vyhrazující si pozdější vydání zákona, jenž by zneužívání nedospělých k výdělečné činnosti všeobecně trestem stíhal,⁴⁾ obě osnovy prohlašují prozatím za přestupek toliko používání nebo propůjčování osob mladších šestnácti let ku produkcím, vystupování neb veřejnému předvádění, jež by o sobě neb za zvláštních okolností, jimž mladistvé vystavují, byly nebezpečné jich tělu, zdraví neb mravnosti.

Poskytování lihových nápojů v živnostech výčepnických nedospělým dětem (do 14 let), nejsou-li provázeny osobou dospělou, jest vždy trestné jako p ř e s t u p e k; poskytování lihových nápojů dětem mimo tyto živnosti jest tehdy trestné, děje-li se takovým způsobem, v takovém množství, neb tak často, že tím zdraví nebo tělesný vývoj dítěte ohrožen býti může. Dále jest trestné takové zanedbání povinnosti vychovávatí neb opatrovatí nedospělého neb nezletilého, že vydán jest nebezpečí zpusnutí, neb odkázán jest na veřejnou pomoc.

Konečně trestá se jako přestupek svedení zachovalé dívky mladší šestnácti let.

Doufám, že již tento stručný náčrtek stačí k poznání, že chystaným zákonem o trestním právu osob mladistvých děje se vážný pokus o zlepšení určitého odvětví veřejné péče o mládež. Ovšem nesmí se při tom zapomínati, že ani nejlepší zákon není více, než nástroj, u něhož vše na tom záleží, kdo a jak jím vládne. Bude třeba neobyčejně svědomitých, pro blaho mládeže zaujatých a odborně vzdělaných soudců, bude třeba, aby činnost jejich se setkala s porozuměním a podporou v obecnstvu, aby ústavy a zařízení, jež zákon předpokládá, byly zařízeny a vedeny lidmi pedagogicky hluboce vzdělanými, jimž by se pak poskytla dostatečná volnost, aby nejlepší své síly s chutí a vytrvalostí věnovali těžkému úkolu výchovy mladistvých provinilců; teprve budou-li tyto podmínky splněny, bude lze se oddati naději, že budoucí generace naše místo nynějšího vzrůstu zločinnosti osob mladistvých bude moci tak, jako dnešní Anglie, s radostí pozorovati klesání zločinnosti mládeže.

⁴⁾ Přípravná osnova nového trestního zákoníku, o níž v úvodě zmínka se stala, obsahuje již v §§ 394—396 podrobná ustanovení, jimž osoby nedospělé (do 12 let), mladistvé (do 16 let), a zvláště ženského pohlaví mají býti chráněny před zneužíváním pracovní síly.